

Aparador: coordina Ester Pino

■ Akiyuki Nosaka

La tumba de las luciérnagas. Las algas americanas. (Dos novelas breves) / Acantilado

Ester Pino. Es reediten juntes aquestes dues novel·les breus del 1967, *La tumba de las luciérnagas* i *Las algas americanas*. A la primera, Nosaka explica la història de dos germans que pateixen els infortunis dels bombardejos del 1945 sobre la ciutat de Kobe (Japó). L'autor no s'està de descriure la tragèdia dels protagonistes –que s'extén a milers de nens– amb la més pura cruesa. La misèria, la fam, l'enveja, la traïció i la mort travessen la trista vida d'aquests dos orfes, part de la història de la qual es basa en la vida real de l'autor. *Las algas americanas* està escrita en primera persona pel seu segon *alter ego*, Toshio, des de la distància dels bombardejos. Se centra en l'inici de la democràcia al Japó i en la visita que li fa un matrimoni americà. Amb inclemència i sequedat, el protagonista parla de com continuen marcadets les empremtes de sentir-se vençuts per l'imperi americà. Totes dues fan aprendre sobre la situació que ha patit el Japó i la negror que resta en la seva mentalitat.

■ Roger Laporte

Moriendo
Arena Libros

E.P. Roger Laporte (1925-2001) es proposa amb *Moriendo* un projecte que simbolitza la finalització i la culminació de la seva obra anterior i de la seva vida, de nou llibres durant trenta anys. El que li importa a Laporte és l'obra global, perquè és en ella on s'hi instaura la veritat. L'objectiu és fer 'biografia', que no una biografia, i això suposa que vida i escriptura aniran lligades fins a la mort, *moriendo*.

Com Leiris, Laporte agafa el toro per les banyes i s'arrisca i pateix l'estocada de l'escriptura, perquè l'autor, igual que el torero, se la juga dins l'arena autobiogràfica. L'esforç que fa per trobar les paraules que l'expliquin –a ell i la seva vida– és inhumà, i trist quan s'adona que el que fa no és biografia, sinó tanatografia, on allò viu està empresonat per la mort. Després d'aquest esforç sacsejador, l'escriptor pateix el cop mortal, perquè arriba el moment en què tira els daus de les paraules dins l'atzar del Llenguatge i aquestes es converteixen en éssers independents, volàtils i inabastables. Quan això passa, la pàgina s'inunda de punts, joc tipogràfic mallarmerai per excel·lència. Perquè Laporte segueix l'estel de la paraula poètica de Mallarmé, la paraula única que parla de si mateixa i que no remet a cap món tangible. L'escriptor queda, doncs, desmarcat en una situació d'apartament de l'obra, que ja només és obra en si. Tot i així, l'autor vol "prossequir" igual que l'Orfeu de Blanchot amb la seva lira, però en el moment que es gira per mirar Eurídice la inspiració es trenca. Es tracta del projecte d'una escriptura que només pot salvar allò que estima renunciant-ne, d'una literatura portada a les portes d'un món sense Literatura barthiana. L'escriptor cau en l'abisme, però segueix treballant fins caure en el no-res.

En la mateixa línia que les poesies d'Antonio Gamoneda i J.V. Foix, com dir allò que no es pot dir? Laporte ho fa escrivint sobre la inefabilitat del pensament i del Llenguatge, barrejant esteticisme i nihilisme, poesia i filosofia, i deixant una espiral infinita de paraules en interrogant.

■ Luis Antonio de Villena

La felicidad y el suicidio
Bruguera

E.P. L'últim llibre de Villena és irregular. Hi barreja anècdotes de la seva vida, que suposen el més interessant del llibre –cal dir que Villena escriu molt bé–; de l'altra cara de la moneda, però, resulta un llibre que com a experiment crític no té res de consistent. La primera part està dedicada a la felicitat i al frustrament de personatges com Byron, Gauguin o Rimbaud. Hi analitza els esglaons que intenta pujar l'home per ser feliç i els obstacles que se li apareixen. La felicitat seria un estat màxim però inasoluble, i en separa dos tipus: l'acomodatícia –que no és la veritable felicitat– i la icàrica –quan es vol pujar tant que un es crema–. Pel que fa al suïcidi, va desglossant els tipus que n'hi ha a partir de Marilyn Monroe, Hemingway o Mishima. L'autor acaba considerant el suïcidi una manera d'arribar a la felicitat. El que fa Villena, doncs, no descobreix res de nou i els referents que usa són previsibles. Atraurà només als mitòmans o a aquells qui es deixen per històries morboses.

■ Patrícia Gabancho

El preu de ser catalans
Meteora

E.P. Sense pèls a la llengua, Patrícia Gabancho (Buenos Aires, 1952) desgrana els conceptes de cultura, identitat i llengua a partir d'un estudi sobre la influència del mercadeig de la cultura i el consum del lleure. Des d'allò més universal fins al més concret, l'autora mostra –a la manera de Bourdieu– com l'home segueix un encasellament de gustos que considera la seva cultura i, per extensió, la seva identitat. Pel que fa aquesta, Gabancho se situa en un pla, després d'haver madurat la idea, on diferencia entre cultura catalana i espanyola, posant diversos exemples: per al president Montilla, Miguel Poveda seria cultura catalana; per a Gabancho, es tracta de la fusió de les dues. Inclou també estudis sociolingüístics que preveuen el futur –en vies d'extinció– del català, com els tiratges editorials a Catalunya. Ple de referències i dades, Gabancho –col·loquial i planerans ofereix un fris de l'actualitat cultural del país i del que es difumina en la frontera.

■ Jaume Benavente

Mazurca de Praia
Bruguera

Quim Pérez. Es tradueix aquesta novel·la catalana original del 2001, premi Roc Boronat. L'argument es desenvolupa al llarg de vint-i-quatre hores en les quals André Brasio, que toca el *cavaquinho*, un instrument brasiler de la família de la guitarra i semblant a l'*oukelele*, com a suplent del seu mestre el senyor Azevedo a la Banda Municipal de Praia, Cap Verd. Al jove instrumentista aquell dia se li fa gairebé etern ja que, d'entrada, li roben el *cavaquinho* i ha d'esmerçar tot el diumenge perseguint el lladre. Però, més que una investigació detectivesca per Praia, Jaume Benavente planteja aquí una recerca vital del mateix André mitjançant la interacció amb el paisatge de l'illa i amb els seus habitants. André recorre els carrers i parla amb uns i altres no tant per trobar el seu instrument sinó com per cercar la pròpia identitat. Benavente bolca aquí tot el seu coneixement de l'arxipèlag i ens ofereix una *nouvelle* intensa, melancòlica i humana.

■ Alberto Savinio

Tragedia de la infancia
Pre-textos, 2007

E.P. Alberto Savinio és Andrea de Chirico, germà petit del pintor metafísic i surrealista Giorgio de Chirico. Savinio beu en les seves obres de l'estètica i la filosofia del seu germà i dels moviments d'avantguardes europeus, però és sobretot a *Tragedia de la infancia* (1919) on aquesta influència es fa més palesa. L'inici del segle XX emmarca l'obra d'un Savinio retratista de la memòria, tant la personal com la històrica. Es tracta d'una novel·la de dos viatges: el que fa l'autor cap a la seva infantesa i el viatge que fa el protagonista des de petit fins a la mort dins d'una al·legoria surrealista i futurista. La selecció que fa la mirada 'sense por' sobre la infància la reconstrueix com a veritable paradís proustià ple de mites grecs clàssics; a mida, però, que l'obra avança aquesta mirada es va neguintant i a la Grècia del XIX l'atmosfera es va carregant, moment en què el còctel de Savinio explota en originalitat d'imatges poètiques en l'estela de Breton i Apollinaire.

■ Dorothy L. Sayers

Cinco pistas falsas
Lumen

Q.P. La Biblioteca Dorothy L. Sayers arriba al tercer volum, amb la sempre competent traducció de Flora Casas, i ens retrobem amb les investigacions d'aquest fill putatiu de Sherlock Holmes, anomenat lord Peter Wimsey, que està com un llum però que esmerça temps i fortuna a la Gran Bretanya dels anys trenta en investigar misteris aparentment irresolubles pel plaer de fer-ho. Ara Wimsey canvia Londres per Galloway, a la costa escocesa, un poblet envaiït per una colònia de pintors bastant tocats del bolet. El pintor que més antipaties desperta mor despenyat en estranyes circumstàncies mentre estava pintant i les sospites recauen sobre la resta d'artistes. Lord Peter es posa a investigar els cinc principals sospitosos i només troba una successió de pistes falses. Un trencaclosques que cal llegir amb llapis i paper per no perdre's en la selva de dades i pistes o, vist d'una altra manera, un misteri que permet els lectors investigar alhora que el protagonista.

Alessandro Baricco
Aquesta història
La Magrana

E.P. L'última novel·la de Baricco és un repàs ficcionat per la història europea de la primera part del segle XX. A partir d'una gran carrera de cotxes futurista –recordant Marinetti– que va sortir el 1903 de Versalles en direcció cap a Madrid, presenta una xarxa de personatges de vides creuades. Un dels protagonistes, Libero Parri, camperol excèntric d'una zona apartada d'Itàlia, té un fill, Ultimo, que desprèn una aurèola de fantasia en totes les seves accions. Ultimo viu l'acabament de la Primera Guerra Mundial, i durant la Segona Guerra coneix Elizaveta, una noia russa que escriu un diari, de la qual s'enamora.

Amb un estil planer i àgil, l'obra es caracteritza per la facilitat i la rapidesa de lectura d'una gran cursa a través de la història. L'originalitat radica en els diàlegs i en els jocs tipogràfics de la narració. Baricco manté la intensitat poètica de les seves obres, però més que mai viatja a cavall entre el neorealisme italià i el realisme màgic sud-americà.

Jordi Julià
Principi de plaer
Poesia 3i4

E.P. Jordi Julià mostra un doble vessant quan parla de les persones i les seves relacions: la de l'experiència i la social. El poemari està dividit en tres parts, la primera de les quals, *Principi de plaer*, presenta l'home isolat i individualitzat, amb el pes d'una infància paradisiàca perduda per culpa de la societat adulta. L'ésser humà que presenta el desgrana dels retrats que Magritte va fer del col·leccionista Edward James. En el primer ens apareix un home elegant amb un llum elèctric que irradia el seu cap, representant l'essència de la genialitat que amaga la veritable fesonomia, com l'home de la poesia de Julià, que ha perdut la paraula i que no té cara, perquè porta una màscara de plàstic.

La segona part, *Plaer reproduït*, és un llarg poema narratiu que té com a nucli el desig i el plaer que mouen les relacions. Julià va desglossant la memòria alhora que recupera referències clàssiques –com Beckett– i cinematogràfiques actuals –*Lost in translation*– per acabar confirmant que “l'amor dura tres anys o, més ben dit, l'amor líquid dura tres mesos”. El poeta no creu en l'amor; només creu en la modernitat líquida –concepte baumanianà per excel·lència– de la societat, és a dir, l'adaptació de l'home dins del grup, fet que es veu dominat pel plaer. El llibre adopta un to pessimista, sobretot quan al poeta se li presenta al davant un món que gira electrònicament –i ple de sexes plàstics– on només queda lloc per a la rutina. Com Morrissey, assegura que les setmanes estan fetes de diumenges. És en aquesta part on Julià mostra el vessant més social, que recorda molt sovint a Goytisolo.

Els poemes de *Reproducció prohibida* clouen el llibre. Al quadre de Magritte que l'encapçala apareix Edward James davant d'un mirall, però no se li veu el rostre. Ens podem emmirallar completament? Davant la impossibilitat el poeta respon que estem fets de consum i que hem perdut els somnis d'infants.

Aquest és el retrat que fa Julià de l'ésser humà, dur i fosc, però alleugerit per un humor crític i incisiu.

Clarice Lispector
Para no olvidar. Crónicas y otros textos
Siruela

E.P. Siruela ens regala la sorprenent obra de Lispector a passes. L'última és la publicació d'aquest recull de cròniques i divagacions poètiques entorn de temes diferents. La reflexió sobre la condició humana, l'amor, el secret, la llibertat, Brasília, els records, l'art i l'escriptura s'hi reuneixen com un diccionari fragmentat semblant als estudis més literaris de R. Barthes, formant un conjunt que mostra totes les cares del diamant Lispector. Sap que no hi ha res a dir però que cal dir-ho dins dels buits de la pàgina, perquè en el fons el que busca és una resposta a l'existència. Aquests retalls no argumentals en pro de la narrativitat més emocional ressonen a V. Woolf i, alhora, el seu estil poètic fusionat amb el conceptual anticipen la lírica de finals de segle i, encara, l'actual. Poques vegades trobem textos com aquests. Caldria estudiar les raons de l'eclosió de l'escriptura psicològica de Lispector, filla de russos, dins la literatura brasilera. *Para no olvidar* seria el primer apropament.

Jean Cocteau & Jacques Maritain
Dues cartes
Quaderns Crema

E.P. Jean Cocteau (1911-1963) és un nom ben conegut –la seva obra, però, no tant–. La versatilitat que el va caracteritzar el va portar a escriure poesia, teatre, novel·la i assaig i a indagar en la música i el cinema. Jacques Maritain (1882-1973), en canvi, s'ha mantingut sempre a l'ombra. Filòsof, crític d'art i gran orador, va fer d'orientador i guia espiritual de molts joves intel·lectuals, entre ells Jean Cocteau. Aquestes dues cartes recullen la relació que van tenir els dos, però sobretot els dubtes i les crisis existencials de Cocteau i la seva crítica d'art, i el paper de tutor religiós que Maritain hi va professar. Cocteau, després de superar la drogoaddicció –a *Opi* ho explica– i abatut per la mort de Radiguet, va anar a la recerca de Maritain i es va convertir al catolicisme. A partir de llavors, l'art, sense Déu, no té sentit per cap dels dos. El llibre també dona informació de primerà mà sobre les avantguardes de l'època i personatges com Picasso, Satie o Stravinsky.

Sergio Vila-Sanjuán
Guia de la Fira de Frankfurt per a catalans
no del tot informats / La Magrana

Hugo de Cominges. El periodista i escriptor Sergio Vila-Sanjuán ha viscut 12 edicions de la fira literària més important de l'actualitat. En aquest llibre de títol impertinent però acurat, l'autor hi combina informació històrica sobre el certamen amb sucoses anècdotes que ja formen part de la seva mitologia. La guia vol ser una obra tant per a profans com per a habituals d'aquest esdeveniment. Frankfurt és una referència habitual però inconcreta –no hi ha gaire bibliografia al respecte–, tot i ser un macroesdeveniment i un dels quatre o cinc fenòmens de l'agenda cultural global. Per Vila-Sanjuán, assistir al certamen és una experiència molt feixuga, ja sigui en qualitat d'editor o periodista, perquè sembla que sempre t'estiguis perdent alguna cosa, a causa del gran nombre d'actes que tenen lloc simultàniament. Entre les diverses recomanacions de l'autor per assistir-hi, destaquen les de portar un calçat còmode, així com sortir menjat i pibat de l'hotel.

Quim Casas
Películas clave del 'western'
Ediciones Robinbook

E.P. Quim Casas fa un recorregut complet i ben seleccionat del *western* amb imatges i filmografies per la seva evolució a partir de cent pel·lícules clau. Al llibre trobem directors, actors, arguments i anècdotes, així com un apartat de biografies de les grans icones del gènere. La selecció va des de clàssics com *Billy the Kid* de King Vidor, *La diligència* de John Ford o *Río Rojo* de Howard Hawks fins a la recuperació que s'ha fet del *western* els últims anys, com *Grupo salvaje* de Sam Peckinpah, *Sin perdón* de Clint Eastwood o *Dead Man* de Jim Jarmusch. Casas, a més de documentar cada pel·lícula, hi contextualitza la seva importància. La seva tesi és que el *western* ha plasmat la mitologia dels EUA, ja que ha representat des dels poblats indis fins a les primeres ciutats, el racisme, el patriotisme, les grans guerres... I l'estudia com a gènere camaleònic, perquè per una banda el *western* ha alimentat el patriotisme, però per una altra ha estat crític i denunciador.

VVAA
Hi ha cap animal que mengi vespes?
Ara Llibres

E.P. Ara Llibres ha publicat més de cent preguntes i respostes dels lectors d'arreu del món de la revista anglesa *New Scientist*. La selecció és una barreja d'intel·ligència, coneixement, enginy, humor i curiositat. Dividides en vuit parts –el cos, plantes i animals, ciència domèstica, l'univers, el planeta, fenòmens meteorològics, problemes de transport i un grup inclassificable– de preguntes hi ha per tots els gustos; i les respostes, amb una base científica acurada, estan molt ben escrites. Al 1994 van començar a publicar una columna que obrís la porta als dubtes dels lectors. A hores d'ara, aquesta columna ha estat un èxit. Les preguntes van des de per què les begudes fosques deixen més resaca que les clares i quant temps aguantaria una persona amb només cervesa, fins a algunes ben excèntriques com què cal fer per convertir-se en fòssil o què li passaria a la Terra si una nau d'alienígenes s'emportés la Lluna... Per passar una estona divertida.